

Generatiesprong

We worden almaar ouder. Wanneer een grootouder van plan is om een deel van zijn of haar vermogen door te geven aan de kinderen, staan deze doorgaans al wat verder in het leven en hebben ze de schenking of erfenis niet meer per se nodig. De kleinkinderen zijn daarentegen net beginnen werken en willen bijvoorbeeld een huis kopen. Daarom overwegen grootouders steeds vaker om rechtstreeks schenkingen te doen aan hun kleinkinderen. We spreken dan over een **'generatiesprong'**.

De wet biedt grootouders verschillende mogelijkheden om zo'n generatiesprong te realiseren in het voordeel van hun kleinkinderen. Dit kan zowel tijdens het leven van een grootouder (schenking) als bij diens overlijden (testament).

In die zin staat de wet ook toe dat kinderen, bij het overlijden van hun ouders, rechtstreeks vermogen van de overleden grootouder overdragen aan hun eigen kinderen (de kleinkinderen), zelfs als de grootouder hiervoor niets heeft ondernomen.

Vooraf

Hoewel de burgerrechtelijke principes voor de technieken van een generatiesprong dezelfde zijn in de drie gewesten, kunnen de fiscale gevolgen verschillend zijn. De schenkings- en successierechten zijn immers geregionaliseerd. Het is de fiscale woonplaats van de schenker of de overledene tijdens de vijf jaar voorafgaand aan de schenking of het overlijden die bepaalt welk gewest verantwoordelijk is voor het innen van de schenkings- of successierechten. Als de schenker of de overledene in verschillende gewesten woonde gedurende de vijf jaar voorafgaand aan de schenking of het overlijden, zijn de schenkings- of successierechten verschuldigd in het gewest waar hij of zij het langst woonde gedurende deze periode.

Dit artikel behandelt in hoofdzaak de technieken om een generatiesprong te organiseren. De fiscale aspecten worden slechts terloops behandeld.

Generatiesprong op initiatief van de grootouders

VERMOGENSPLANNING OP HET MOMENT VAN OVERLIJDEN VAN DE GROOTOUDER: TESTAMENT

De nalatenschap wordt verdeeld volgens de regels van het wettelijk erfrecht als er geen vermogensplanning is uitgewerkt. Als de overledene bijvoorbeeld kinderen nalaat, dan wordt de nalatenschap geërfd door de kinderen, elk voor een gelijk deel en in volle eigendom. Wanneer de overledene ook een echtgenoot nalaat, erven de kinderen de nalatenschap in blote eigendom. De kleinkinderen erven dus niets als de overleden grootouder geen testament heeft opgemaakt.

Een grootouder kan, bij zijn overlijden, **een deel van zijn vermogen aan de kleinkinderen** (of aan achterneefjes/nichtjes) **nalaten** door een testament op te stellen. In het testament **geeft** de grootouder een **deel van zijn of haar vermogen aan de kleinkinderen**, bijvoorbeeld een geldbedrag of een effectenportefeuille. Belangrijk om weten is dat het deel van het vermogen dat aan de kleinkinderen wordt nagelaten, geen inbreuk mag maken op het deel dat door de wet is voorbehouden voor de kinderen (de 'reserve' genoemd), anders kunnen de kinderen inkorting eisen van de legaten aan de kleinkinderen.

Als er meerdere kleinkinderen zijn, **mildert** deze techniek van vermogensplanning de **fiscale druk** bij overlijden van de grootouder op twee niveaus: ten eerste wordt de nalatenschap verdeeld onder meerdere erfgenamen, waardoor de tarieven van successierecht voor elke erfgenaam minder snel oplopen. Ten tweede zullen de nagelaten activa geen deel uitmaken van de nalatenschap van de kinderen. Omdat de tarieven van de successierechten progressief oplopen, stijgen de tarieven van de successierechten naarmate de nalatenschap groter is. Aangezien de successierechten worden berekend over het aandeel dat elke erfgenaam afzonderlijk ontvangt, geldt dat hoe meer erfgenamen er zijn (in dit geval de kleinkinderen), hoe kleiner het aandeel dat elk van hen erft en hoe lager de totale successierechten zullen zijn.

Bovendien zijn de tarieven van de successierechten die van toepassing zijn op kleinkinderen dezelfde als die voor de kinderen, namelijk de meest gunstige tarieven (**in de rechte lijn**).

VERMOGENSPLANNING TIJDENS HET LEVEN VAN DE GROOTOUDER: SCHENKING

Indien gewenst kunnen grootouders reeds tijdens hun leven **een deel van hun nalatenschap rechtstreeks aan hun kleinkinderen schenken**.

In dit verband stellen grootouders soms de vraag naar de gelijke behandeling van de (klein)kinderen. Deze vraag kan echter op twee verschillende manieren gesteld worden: een gelijke behandeling van alle kleinkinderen, of gelijkheid tussen de verschillende takken van de familie? Deze twee zijn niet altijd verenigbaar.

Zo is het bijvoorbeeld mogelijk om elk kleinkind hetzelfde bedrag te geven. De gelijkheid van alle kleinkinderen wordt dan gerespecteerd.

Als de kinderen echter niet allemaal hetzelfde aantal kinderen hebben, zullen de verschillende takken van de familie anders behandeld worden, wat aanleiding kan geven tot discussie. Ook is het mogelijk dat de kinderen zich in verschillende financiële situaties bevinden. Terwijl voor het ene kind de schenking een welkom voordeel

is, kan een ander kind, dat zich financieel in een meer comfortabele positie bevindt, er juist de voorkeur aan geven dat de schenking rechtstreeks ten goede komt aan de eigen kinderen.

Wanneer het de bedoeling is om de gelijkheid te respecteren tussen de verschillende takken van de familie, kan de techniek van de ‘**inbreng ten behoeve van een derde**’ een geschikte oplossing zijn. Bij deze techniek wordt de schenking aan de kleinkinderen bij overlijden van de grootouder aangerekend op het erfdeel van de ouders (de respectieve kinderen van de overledene) om de gelijkheid tussen hen te herstellen.

Door de clausule ‘inbreng ten behoeve van een derde’, wordt de schenking behandeld alsof er twee schenkingen hebben plaatsgevonden: een schenking van de grootouder aan zijn kinderen en een tweede schenking door zijn kinderen aan hun respectieve kinderen (de kleinkinderen). Het gevolg is dat de kinderen, bij overlijden van de (groot)ouder, geacht worden een even groot aandeel te hebben ontvangen wanneer de nalatenschap verdeeld wordt.

VOORBEELD

Een grootmoeder heeft zes kleinkinderen. Ze wil elk kleinkind een gelijk bedrag geven als steuntje in de rug. De grootmoeder heeft echter drie kinderen die respectievelijk twee, drie en één kind hebben. In deze context wil de grootmoeder niet dat haar eigen kinderen zich benadeeld voelen door de schenkingen die ze aan haar kleinkinderen wil geven, omdat deze de gelijkheid tussen de drie kinderen zouden doorbreken. Bovendien kunnen de schenkingen aan de kleinkinderen een inbreuk uitmaken op het minimum erfaandeel (‘de reserve’) van haar drie kinderen.

Volgens de techniek van ‘inbreng ten behoeve van een derde’ worden de schenkingen van de grootmoeder aan haar kleinkinderen aangerekend op de respectieve erfden van haar drie kinderen. Met andere woorden worden de schenkingen aan de kleinkinderen bij de afwikkeling van de nalatenschap geacht te zijn gedaan aan de respectieve ouder van de kleinkinderen. Op deze manier wordt de gelijkheid tussen de drie takken van de familie gewaarborgd. Bovendien zullen de drie kinderen de schenkingen aan hun eigen kinderen niet kunnen aanvechten als zij niet hun minimale erfdeel ontvangen ten gevolge van die schenkingen.

De clausule ‘inbreng ten behoeve van een derde’ is een **punctuele erfovereenkomst**. Om een punctuele erfovereenkomst af te sluiten, is de tussenkomst van een notaris vereist. Een punctuele erfovereenkomst is onderworpen aan een strikte procedure en termijnen.

Vanuit fiscaal oogpunt zijn er schenkingsrechten verschuldigd op de geschonken goederen als de erfovereenkomst wordt opgenomen in een notariële schenking. De tarieven van de schenkingsrechten voor de schenking van roerende goederen bedragen 3% in het Vlaamse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest en 3,3% in het Waalse Gewest. Voor schenkingen van onroerende goederen gelden progressieve (oplopende) tarieven die identiek zijn in de drie gewesten. Als de erfovereenkomst slechts melding maakt van niet-geregistreerde schenkingen van roerende goederen (bv. bankgiften) die werden

uitgevoerd vóór de erfovereenkomst wordt aangegaan, zijn deze schenkingen in geen enkel gewest onderworpen aan schenkingsrechten.

Generatiesprong op initiatief van de kinderen: kan ik de nalatenschap van mijn ouders overdragen aan mijn kinderen?

Wat gebeurt er als de grootouder tijdens zijn of haar leven geen voorzieningen heeft getroffen voor de kleinkinderen, zoals een schenking of een testament? Bij het overlijden van de grootouder kan een ouder ook het initiatief nemen om een generatiesprong te organiseren in het voordeel van de eigen kinderen. Dergelijke generatiesprong kan in de drie gewesten de volledige nalatenschap van de grootouder omvatten, maar in Vlaanderen kan het ook om een gedeelte van de nalatenschap gaan.

VOLLEDIGE NALATENSCHAP OVERDRAGEN AAN MIJN KINDEREN

Als de grootouder geen testament heeft geschreven om de kleinkinderen te begunstigen, kan een erfgenaam, die de erfenis van zijn of haar overleden ouder niet wenst te ontvangen, afstand doen van deze nalatenschap in het voordeel van zijn of haar kinderen (de kleinkinderen van de overledene).

Een verklaring van afstand van nalatenschap moet worden afgelegd ten overstaan van een notaris.

Naast het burgerrechtelijke voordeel van deze verzaking, namelijk dat de kleinkinderen direct over de tegoeden kunnen beschikken, zijn er ook fiscale voordelen.

Het eerste fiscale voordeel is dat in alle drie de gewesten het verzaken aan de nalatenschap van de grootouder tot gevolg heeft dat de geërfde tegoeden geen tweede keer worden belast bij overlijden van de ouder. Deze tegoeden komen immers dadelijk in bezit van de kleinkinderen.

Het tweede fiscale voordeel, in het Vlaamse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest, is dat de successierechten die verschuldigd zijn bij het overlijden van de grootouder, berekend worden op het netto-aandeel dat elk van de kleinkinderen ontvangt. Als het kind dat verzaakt aan de nalatenschap meerdere kinderen heeft, zal zijn verzaking het aantal erfgenamen verhogen, waardoor de tarieven van successierecht voor elke erfgenaam minder snel oplopen. De totale fiscale kostprijs van de nalatenschap ligt hierdoor lager dan wanneer het kind de nalatenschap ontvangt.

In het Waalse Gewest worden de successierechten voor de kleinkinderen berekend alsof het kind (de ouder) de nalatenschap heeft geërfd en genieten de erfgenamen dit tweede fiscale voordeel dus niet.

DE NALATENSCHAP DEELS OVERDRAGEN AAN MIJN KINDEREN

In het Vlaamse Gewest is het mogelijk om een deel van de nalatenschap van de grootouder op fiscaal vriendelijke wijze over te dragen aan de kleinkinderen. Dit is mogelijk wanneer het kind de nalatenschap van zijn

ouder heeft aanvaard, mits naleving van enkele voorwaarden. Deze techniek wordt een 'doorgeefschenking' genoemd.

De ouder moet dus niet verzaken aan de nalatenschap van de grootouder. De ouder aanvaardt de nalatenschap van de overleden grootouder en betaalt de verschuldigde successierechten. Vervolgens kan de ouder deze geërfde tegoeden, of een deel ervan, schenken aan de kleinkinderen.

Als alle voorwaarden voldaan zijn, moet er in het Vlaamse Gewest geen schenkbelasting betaald worden op de goederen die worden doorgegeven aan het kleinkind. Het gaat om volgende voorwaarden:

1. De nalatenschap is opengevallen in het Vlaamse Gewest.
2. De successierechten zijn tijdig betaald en het toepasselijke tarief is dat 'in rechte lijn en tussen partners'.
3. De doorgeefschenking moet worden uitgevoerd binnen het jaar na het overlijden.
4. De schenking moet onmiddellijke uitwerking hebben en mag niet onderworpen zijn aan een opschortende voorwaarde of termijn.
5. De schenking moet via notariële schenkingsakte gebeuren.
6. De schenker moet een persoon zijn die successierechten heeft betaald volgens het tarief 'in rechte lijn en tussen partners'.
7. De begiftigden van de schenking moeten 'afstammelingen' zijn van de schenker. Het moeten dus kinderen of kleinkinderen zijn van de schenker, of personen die er volgens de wet met gelijkgesteld worden, zoals stiefkinderen.
8. De vrijstelling van de schenkbelasting mag het bedrag dat betaald werd aan successierechten niet overstijgen.

Deze doorgeefschenking kan een schenking in volle eigendom zijn of een schenking van de blote eigendom met voorbehoud van vruchtgebruik.

Het Waalse Gewest had in 2019 plannen om een vergelijkbaar mechanisme in te voeren. Tot heden is het ontwerp van decreet echter nog niet in werking getreden.

Besluit

Omwille van de stijgende levensverwachting heeft de wetgever verschillende initiatieven genomen om de overdracht van vermogen tussen grootouders en kleinkinderen aan te moedigen. De grootouders kunnen kleinkinderen rechtstreeks bevoordelen tijdens hun leven, door hen een schenking te doen, of bij hun overlijden, door de kleinkinderen te begunstigen in hun testament. Als de grootouders zelf geen stappen hebben ondernomen om hun kleinkinderen te begunstigen, kunnen de kinderen (ouders) beslissen om een deel of de volledige nalatenschap die zij erven door te geven aan hun kinderen (kleinkinderen). De wet laat ouders toe om op fiscaal voordelige wijze te verzaken aan de volledige nalatenschap van de grootouder in het voordeel van hun eigen kinderen (kleinkinderen). In het Vlaamse Gewest kunnen ouders eveneens een deel of de volledige nalatenschap die zij hebben ontvangen doorschenken aan hun kinderen binnen een korte tijdsperiode na het overlijden van de grootouder en dit onder een voordelig fiscaal regime.

Datum van publicatie: november 2024

Bank Degroof Petercam nv
Nijverheidstraat 44 | 1040 Brussel
BTW BE 0403 212 172 | RPR Brussel | FSMA 040460 A
degroofpetercam.com

Dit is commerciële informatie uitgaande van Bank Degroof Petercam nv, met zetel te Nijverheidsstraat 44, 1040 Brussel, België (hierna "Bank Degroof Petercam"), die verantwoordelijk is voor de productie en de verdeling ervan.

De informatie in dit document is uitsluitend bedoeld voor algemene informatiedoeleinden en mag niet worden beschouwd als raad over financiële planning in de zin van de Wet van 25 april 2014, noch als enig ander advies, voorstel of persoonlijke informatie, noch als openbaar aanbod van financiële instrumenten. De algemene informatie in dit document is niet afgestemd op de individuele persoonlijke situatie van de geadresseerde/lezer/ontvanger. Dit document is niet bedoeld om een volledige beschrijving te geven van de geldende wettelijke bepalingen, de rechtsleer of de rechtspraak, noch van de financiële dienst(en) die Bank Degroof Petercam aanbiedt. Hoewel alle voorzorgen werden genomen en Bank Degroof Petercam bij de redactie van huidig document beroep heeft gedaan op bronnen welke ze betrouwbaar acht, kan Bank Degroof Petercam de juistheid of volledigheid van de informatie in dit document niet garanderen en kunnen noch Bank Degroof Petercam, noch haar verbonden vennootschappen, bestuurders, adviseurs of werknemers verantwoordelijk worden gesteld voor enige onjuiste, onvolledige of ontbrekende informatie, of voor enige rechtstreekse of onrechtstreekse schade, verlies, kosten, vordering of andere uitgave die voortvloeit uit het gebruik van dit document, behalve in het geval van opzettelijke fout of grove nalatigheid.

Huidig document mag niet worden gekopieerd of verspreid zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming vanwege Bank Degroof Petercam.

De verstrekte informatie is correct op de datum van publicatie.

Bank Degroof Petercam is erkend door en staat onder prudentieel toezicht van de Nationale Bank van België, Berlaimontlaan 14, 1000 Brussel, en onder het toezicht van de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (FSMA), Congresstraat 12-14, 1000 Brussel, voor de bescherming van beleggers en consumenten.

Verantwoordelijke uitgever: Bank Degroof Petercam

*Wettelijk adres: Bank Degroof Petercam nv, Nijverheidsstraat 44, 1040 Brussel.
BTW: BE 0403.212.172 (RPR Brussel) - FSMA 040460 A*